

Nr 2.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48, såvitt propositionen avser jordbruksärenden.

(1:a avd.)

Utskottet får härigenom avgiva utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts till riksdagen den 3 januari 1948 avlåtna proposition nr 2 angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48, i vad propositionen avser framställningar berörande jordbruksdepartementets verksamhetsområde.

Beträffande utredningen i dessa ärenden får utskottet hänvisa till motsvarande punkter i propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 3 januari 1948 (bilaga 8 s. 41—58).

Nionde huvudtiteln.

G. Lanthushållning i allmänhet.

1:o) **Befrämjande av fröodlingen m. m.: Bidrag till Sveriges utsädesförening.** Från och med år 1905 har riksdagen årligen anvisat anslag till Sveriges utsädesförening. Å riksstaten för innevarande budgetår är anslaget uppfört med ett belopp av 420 400 kronor.

Med utlåtande den 28 augusti 1947 har lantbruksstyrelsen överlämnat två den 4 juni och den 26 augusti 1947 dagtecknade framställningar från *Sveriges utsädesförening*, däri föreningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa dels ett belopp av 14 300 kronor för möjliggörande av utbetalning av höjt dyrtidstillägg åt föreningens tjänstemän, dels ock 10 900 kronor för täckande av vissa kostnader för ökade löner åt föreningens arbetare och avdelningsbiträden.

Lantbruksstyrelsen som tillstyrkt bidrag med 14 300 kronor till höjt dyrtidstillägg åt föreningens tjänstemän har förordat begränsning av bidraget för täckande av kostnader för ökade löner åt föreningens arbetare och avdelningsbiträden till 9 300 kronor, motsvarande merutgifter efter den 30 juni 1947.

Departementschefen har — efter redogörelse för innehållet i framställningen, lantbruksstyrelsens yttrande och utlåtande av statskontoret — anfört följande.

»Såsom jag tidigare denna dag anfört vid anmälan av utsädesföreningens anslagsäskanden för nästkommande budgetår (IX. H. T., p. 64) synas föreningens befattningshavare böra komma i åtnjutande av dyrtidstillägg enligt motsvarande grunder som med avseende å rörligt tillägg fastställts för statstjänstemän. Jag tillstyrker därför, att föreningens tjänstemän må, räknat från och med den 1 juli 1947, uppbära dyrtidstillägg beräknat efter 12 procent å grundlönerna. Mot föreningens beräkningar av dess merkostnader härför har jag intet att erinra. För ändamålet torde sålunda böra avses ett belopp av 14 300 kronor.

På grund av att de genom kollektivavtal reglerade lönerna till föreningens arbetare och avdelningsbiträden år 1947 undergått viss höjning har föreningen vidare åsamkats icke obetydligt större utgifter för sin verksamhet under innevarande budgetår än som beräknats av föreningen i dess anslagsäskanden. De sålunda uppkomna merutgifterna ha i den mån de avse den statsunderstödda verksamheten uppskattats till 10 900 kronor. I detta belopp ingår emellertid även ersättning till föreningen för de ökade kostnader föreningen fått vidkännas under nästföregående budgetår, därigenom att nämnda löneförhöjning genomförts från och med den 1 maj 1947. Då jag icke är beredd att tillstyrka att föreningen tilldelas ytterligare statsbidrag för bestridandet av ifrågakvarande merutgifter i vidare mån än de belöpa å tiden efter den 30 juni 1947, synes det av föreningen för ändamålet äskade beloppet på sätt lantbruksstyrelsen föreslagit böra minskas till 9 300 kronor.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat skulle sålunda å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår för ifrågakvarande ändamål behöva anvisas (14 300 + 9 300 =) 23 600 kronor.»

Utskottet. Utskottet som i likhet med departementschefen finner ersättning till utsädesföreningen för merutgifter till följd av ökade löner åt föreningens arbetare och avdelningsbiträden böra utgå endast för tiden efter den 30 juni 1947 biträder Kungl. Maj:ts framställning och hemställer i enlighet härmed,

att riksdagen må till *Befrämjande av fröodlingen m. m.: Bidrag till Sveriges utsädesförening* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av 23 600 kronor.

2:o) *Befrämjande av fröodlingen m. m.: Särskilt bidrag till Sveriges utsädesförening för förvärv av fastighet för föreningens filial i Jämtland, reservationsanslag.* Med skrivelse den 22 augusti 1947 har lantbruksstyrelsen överlämnat en den 10 juli 1947 dagtecknad framställning från *Sveriges ut-*

sädesförening om anvisande av 55 000 kronor för inköp av fastigheten Röstas 2^r i Ås socken, Jämtlands län, för föreningens filial i Jämtland.

Departementschefen har — efter redogörelse för motiveringen till framställningen och yttranden av statskontoret och lantbruksstyrelsen — anfört.

»Såsom av den föregående redogörelsen framgår är utsädesföreningens filial i Jämtland belägen å samma fastighet som Torsta lantmannaskola. Till följd av skolans utvidgning kommer emellertid den byggnad, vari filialen är inrymd, att inom den närmaste tiden rivas. Nybyggnad för filialens räkning torde därför bliva nödvändig. Vid sådant förhållande och då de av filialen för försök disponerade jordområdena visat sig otillräckliga för ändamålet, anser jag i likhet med lantbruksstyrelsen att filialens behov av lokaler och försöksjord bäst tillgodoses genom att utsädesföreningen förvärvar egen jordbruksfastighet. Av vad i ärendet anförts synes framgå, att den till inköp föreslagna fastigheten, Röstas 2^r i Ås socken, är väl lämpad för ändamålet. Köpeskillingen, 55 000 kronor, förefaller rimlig. Med hänsyn till den betydelse, som filialen obestriddligen har för länets jordbruk genom sina insatser på försöks- och förädlingsverksamhetens områden, förordar jag, att föreningen beviljas ett statsbidrag å nämnda belopp för inköp av fastigheten. För bidragets utbetalande till föreningen torde i överensstämmelse med vad lantbruksstyrelsen föreslagit böra stadgas, att den med anlitanande av statsbidraget förvärvade fastigheten skall övergå i statens ägo, därest den av föreningen å fastigheten bedrivna verksamheten skulle upphöra.

Med hänsyn till önskvärdheten av att föreningen redan under våren 1948 skall kunna disponera över ifrågavarande fastighet torde anslag för ändamålet böra äskas å tilläggsstat.»

Utskottet. Förvärvet av den ifrågavarande fastigheten för utsädesföreningens räkning synes utskottet ändamålsenligt. Med hänsyn härtill tillstyrker utskottet framställningen. Såsom föreslagits i ärendet bör stadgas, att fastigheten skall övergå i statens ägo, därest den av föreningen bedrivna verksamheten skulle upphöra. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Befrämjande av fröodlingen m. m.: Särskilt bidrag till Sveriges utsädesförening för förvärv av fastighet för föreningens filial i Jämtland* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av 55 000 kronor.

3:o) **Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, reservationsanslag.** I proposition nr 280 till 1947 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen, bland annat, att medgiva Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering under regleringsåret 1947/48 av produktions- och avsättningsför-

hållandena på jordbrukets område i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen angivna riktlinjer samt att till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område anvisa ett reservationsanslag av 68 000 000 kronor. Vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit bifölls av riksdagen (skr. nr 470).

I skrivelse den 16 december 1947 har *statens livsmedelskommission*, med överlämnande av en promemoria i ämnet, hemställt om dels godkännande av vissa i skrivelsen framlagda förslag rörande differentierade missväxtbidrag för mjölk under regleringsåret 1947/48, dels ock anvisande å tilläggsstat för budgetåret 1947/48 av ett reservationsanslag å 102 000 000 kronor till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Av nämnda belopp ha avsetts 3 000 000 kronor för statssubvention till priserna på slaktdjursprodukter, 80 000 000 kronor för missväxtbidrag för mjölk samt 19 000 000 kronor för arealbidrag.

Efter redogörelse för innehållet i livsmedelskommissionens skrivelse har *föredragande statsrådet* anfört följande.

»Jag torde få erinra, att Kungl. Maj:t den 19 december 1947 fattat beslut i anledning av livsmedelskommissionens förevarande framställning såvitt angår de av kommissionen framlagda förslagen rörande differentierade missväxtbidrag. Beslutet innebar, att Kungl. Maj:t godkände vad kommissionen föreslagit i fråga om detta bidrags fördelning och den närmare utformningen av bestämmelserna i samband därmed. Vidare innebar beslutet, att Kungl. Maj:t medgav kommissionen att i visst fall för utbetalande av differentierade missväxtbidrag få disponera medel, som till följd av den hösten 1947 vidtagna sänkningen av den s. k. arealgränsen beräknats komma att inbesparas å den för producentbidrag avsedda delposten å 52 000 000 kronor av prisregleringsanslaget. Nämnda besparing, som enligt kommissionens skrivelse skulle komma att uppgå till 3 000 000 kronor, skulle jämlikt vad i propositionen nr 280/1947 förutsattes få disponeras i första hand för utbetalande av andra mjölkbidrag än producentbidrag inom i huvudsak områden med mindre gynnsamma produktionsbetingelser, eller på annat av Svenska mejeriernas riksförening u. p. a. föreslaget sätt. Vad härefter angår livsmedelskommissionens anslagsäskanden ansluta sig dessa till den uppgörelse, som i augusti 1947 träffades med vederbörande jordbruksorganisationer om kompensation till jordbruket för det i augustikalkylen framräknade inkomstunderskottet. Då kommissionens medelsberäkningar torde böra godtagas, tillstyrker jag, att för ändamålet anvisas det av kommissionen föreslagna beloppet eller 102 000 000 kronor. Beloppet torde böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår i form av ett reservationsanslag och uppföras under anslagsrubriken Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Det torde få ankomma å Kungl. Maj:t att i sinom tid meddela de närmare föreskrifter rörande anslaget disposition, som må finnas erforderliga.»

Utskottet. Under hänvisning till den i augusti 1947 träffade uppgörelsen om kompensation till jordbruket för beräknat inkomstunderskott tillstyrker utskottet framställningen och hemställer följaktligen,

att riksdagen må till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av 102 000 000 kronor.

4:o) **Tillskott till clearingkassan för konstgödselmedel, reservationsanslag.** Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 27 september 1940 har inom statens livsmedelskommission inrättats en särskild clearingkassa för reglering enligt Kungl. Maj:ts bestämmande av marknadspriserna inom landet å förnödenheter för jordbrukets behov. Clearingen är i huvudsak anordnad på följande sätt. Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t har livsmedelskommissionen med foderintressenter och de större företagen inom konstgödselbranschen ingått särskilda avtal om reglering av marknadspriserna å kraftfoder och konstgödsel. Dessa avtal innebära i huvudsak, att kommissionen för varje med regleringen avsedd vara äger fastställa dels det utförsäljningspris, som företagen skola tillämpa för varan, dels ock de enskilda företagens tillverknings- eller anskaffningskostnader för varan. I tillverknings- eller anskaffningskostnaden inbegripes även skälig handelsvinst. Därest beträffande viss vara tillverknings- eller anskaffningskostnaderna understiga det av kommissionen fastställda utförsäljningspriset, skall företaget vara skyldigt att för den kvantitet av varan, som försäljes, inleverera skillnaden till kommissionen. I motsatt fall skall företaget vara berättigat att av kommissionen erhålla ersättning för skillnaden. Såsom kapitaltillskott till clearingkassan för konstgödselmedel ha i olika sammanhang anvisats tillhopa 11 200 000 kronor.

För innevarande budgetår ha några medel för ändamålet icke anvisats. Vid anmälan av propositionen nr 280/1947 angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område uttalade jag, att, därest ett tillskott till clearingkassan skulle befinnas erforderligt, medel för ändamålet syntes få disponeras ur det anslag till diverse kostnader i samband med jordbruksregleringen, som kunde komma att anvisas för innevarande budgetår. Vad jag sålunda anförde föranledde ingen erinran från riksdagens sida (r. skr. nr 470).

I skrivelse den 16 december 1947 har *statens livsmedelskommission* hemställt om anvisande av ett belopp av 3 000 000 kronor till förstärkning av kommissionens clearingkassa för konstgödselmedel.

Efter redogörelse för innehållet i skrivelsen har *föredragande statsrådet* anført följande.

»Såsom av den föregående redogörelsen framgår har Stockholms superfosfatfabriks aktiebolag under rådande ransonering av elektrisk kraft erhållit en tilldelning av cirka 19 000 kilowatt för månad för tillverkning av kvävegödsel. Av denna tilldelning utgöras 14 000 kilowatt av reservkraft, som betingar ett avsevärt högre pris än den ordinarie kraften. På grund härav ha bolagets kostnader för tillverkningen av konstgödsel beräknats öka med icke mindre än 700 000 kronor för månad. Då det i rådande ekonomiska läge med en starkt begränsad import är av synnerlig vikt, att

jordbrukets behov av konstgödningsmedel i största möjliga utsträckning tillgodoses genom produktion härav inom landet, torde någon begränsning av bolagets ifrågavarande tillverkning icke böra övervägas. Med hänsyn till den under hösten 1947 träffade prisuppgörelsen med jordbrukets organisationer synas å andra sidan bolagets stegrade tillverkningskostnader icke böra kompenseras genom en förhöjning av priset å konstgödselmedel. Jag vill därför förorda, att bolaget i likhet med vad tidigare skett erhåller ersättning från clearingkassan för konstgödselmedel för dess merkostnader för använd reservkraft. Denna ersättning torde i enlighet med vad livsmedelskommissionen anfört under innevarande budgetår böra beräknas till i runt tal 4 200 000 kronor. Då emellertid clearingkassans behållning icke torde förslå för utbetalande av denna ersättning och medel av den storleksordning, varom här är fråga, icke heller i övrigt stå till Kungl. Maj:ts förfogande för ändamålet, synas medel för tillskott till clearingkassan böra äskas av riksdagen å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. I enlighet med livsmedelskommissionens förslag synes ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor böra avses för ändamålet.»

Utskottet. Med tillstyrkan om bifall till framställningen hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tillskott till clearingkassan för konstgödselmedel* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av 3 000 000 kronor.

H. Egnahemsbildning, kolonisation och grundförbättringar m. m.

5:o) **Grundförbättringar: Statens avdikningsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 4 000 000 kronor. Från anslaget må under budgetåret 1947/48 beviljas statsbidrag å tillhopa högst 5 000 000 kronor. Av anslaget har Kungl. Maj:t genom riksdagens beslut i varje särskilt fall medgivits att få disponera vissa belopp för undersökningar rörande vattenregleringsföretag. Sålunda ha vid riksdagarna 1943 (prop. nr 219; r. skr. nr 300) och 1945 (prop. nr 105; r. skr. nr 178) lämnats medgivande att från anslaget skulle få tagas i anspråk tillhopa 117 000 kronor för undersökningar rörande förbättrad vattenavrinning från Ringsjön.

I skrivelse den 21 november 1947 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att för fortsättande av nämnda undersökningar under 1948 och 1949 från statens avdikningsanslag måtte få tagas i anspråk ett belopp av 118 000 kronor.

Departementschefen har — efter redogörelse för vad *lantbruksstyrelsen* yttrat om de hittills verkställda undersökningarna och i övrigt uttalat — anfört följande.

»Såsom av det förut anförda framgår ha de undersökningar rörande förbättrad vattenavrinning från Ringsjön, vartill medel anvisats av 1943 och 1945 års riksdagar, kommit att erhålla väsentligt större omfattning än man tidigare haft anledning räkna med. På grund härav synas ifrågavarande arbeten icke kunna slutföras före utgången av år 1949. Då de för ändamålet hittills anvisade medlen, tillhoppa 117 000 kronor, numera äro förbrukade, har hemställts, att ytterligare medel måtte anvisas för undersökningarnas bedrivande under åren 1948 och 1949. Även om i nu rådande ekonomiska läge stor begränsning av statsutgifterna måste vidtagas, synas dock enligt min mening starka skäl tala för att ifrågavarande undersökningsarbeten med det snaraste fullföljas. Jag vill därför tillstyrka lantbruksstyrelsens förslag att ytterligare medel anvisas för ändamålet.

De av lantbruksstyrelsen i ärendet verkställda kostnadsberäkningarna ha icke givit mig anledning till erinran. För ändamålet skulle sålunda erfordras ett belopp av 118 000 kronor, vilket belopp torde böra anvisas från statens avdikningsanslag. Härtill synes riksdagens medgivande böra inhämtas. Beloppet synes icke böra inräknas i det belopp, som enligt riksdagens medgivande för visst år må beviljas jämlikt gällande bestämmelser för avdikningsanslagets användning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, där est riksdagen godkänner vad jag nu föreslagit, meddela närmare föreskrifter rörande ifrågavarande undersökningars bedrivande och övriga därmed sammanhängande spörsmål. För den händelse undersökningarna leda till utförande av torrlägningsåtgärder med anlitan de av statsbidrag i därför gängse ordning, böra statens utgifter för undersökningarna avräknas å statsbidraget.»

Utskottet. Mot förevarande framställning har utskottet icke funnit anledning till erinran och hemställer alltså,

att riksdagen må medgi va att för verkställande av undersökningar rörande förbättrad vattenavrinning från Ringsjön i Malmöhus län från statens avdikningsanslag tagas i anspråk ytterligare högst 118 000 kronor.

N. Diverse.

6:o) Bidrag till bestridande av kostnaderna för det sjätte nordiska veterinärmötet i Stockholm år 1948, *reservationsanslag*. I skrivelse den 5 februari 1947 har *Svenska veterinärläkareföreningen* anhållit om ett anslag av 50 000 kronor såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för det sjätte nordiska veterinärmötet, vilket vore avsett att hållas i Stockholm under juli månad 1948.

Enligt skrivelsen ha kostnaderna för mötet beräknats till 87 000 kronor. Det har förutsatts, att föreningen skall av egna medel betala omkring 22 000 kronor och att mötesdeltagarna skola genom särskild avgift erlagga omkring 15 000 kronor.

Departementschefen har anfört.

»Efter krigsårens isolering har det framstått såsom en angelägen uppgift att återupptaga det nordiska samarbetet inom olika områden. Då sålunda ett nordiskt veterinärmöte planerats äga rum i Stockholm under sommaren 1948 och ifrågavarande möte torde komma att bliva av stor betydelse för veterinärväsendet i de nordiska länderna, synes det rimligt att staten bidrager till kostnaderna för mötets anordnande. Jag kan dock icke förorda ett högre statsbidrag än 40 000 kronor. Detta belopp torde böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår i form av ett särskilt reservationsanslag, benämnt Bidrag till bestridande av kostnaderna för det sjätte nordiska veterinärmötet i Stockholm år 1948. Därest riksdagen bifaller vad jag sålunda förordat, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa de villkor, under vilka bidraget må åtnjutas.»

Utskottet. Med hänsyn till det statsfinansiella läget finner utskottet, att statsbidrag för ifrågavarande ändamål icke bör utgå med högre belopp än departementschefen förordat. I överensstämmelse med Kungl. Maj:ts framställning under denna punkt hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till bestridande av kostnaderna för det sjätte nordiska veterinärmötet i Stockholm år 1948* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av 40 000 kronor.

Stockholm den 12 februari 1948.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Carl Edmund Eriksson, Alfred Andersson, Carl Sundberg, Hjalmar Nilsson, Svedberg, Jonsson och Osvald; samt

från andra kammaren: herrar Ericsson i Sörsjön, Lundbom, Andersson i Surahammar, Gustafson i Dädesjö, Larsson i Karlstad, Jacobson i Vilhelmina, Svensson i Ljungskile och Svensson i Vä;

med undantag därav att vid behandlingen av punkterna 3—6 herr Holterz deltagit i stället för herr Hjalmar Nilsson.

Reservation

under *punkten 3* (prisreglerande åtgärder på jordbrukets område) av herrar *Osvald* och *Svensson* i Ljungskile.